

6/8 Další sirné organické sloučeniny

Sirné organické deriváty

- obdoba alkoholů, fenolů, etherů – kyslík je nahrazen sírou
- názvosloví – charakteristická koncovka -thiol, předpona thio- (thiofenol, thioether), předpona „sulfanyl“ (dříve „merkaptó“) – v případech, kdy skupina –SH není hlavní skupinou
  - např.: 4-sulfanylbenzoová kyselina (dříve: 4-merkaptobenzoová kyselina) (viz níže)
  - funkční skupinový princip: název uhlovodíkového zbytku + zakončení „hydrogensulfid“, např. $\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--SH}$ (ethanthiol), ethylhydrogensulfid

Thioly

- charakteristická skupina –SH; dříve tzv. merkaptany; oxidací vznikají sulfonové kyseliny
- 1) methanthiol $\text{CH}_3\text{--SH}$ – páchnoucí plyn, ve výkalech a střevních plynech
  - 2) ethanthiol $\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--SH}$ – páchnoucí látka, přidává se do svítíplynu jako varovná látka
  - 3) benzenthio (thiofenol) $\text{C}_6\text{H}_5\text{SH}$, jedovatá páchnoucí kapalina, pro výrobu sirných barviv (viz níže)

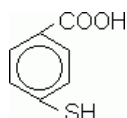
Sulfidy

- dřívější označení thioethery se už dnes nepoužívá; názvosloví obdobné jako u etherů
    - substituční princip: alkyl(aryl) thio – např. 1-methylthiopropán $\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--CH}_2\text{--S--CH}_3$
    - radikálový princip: propyl(methyl) sulfid
  - alkylhalogenid + alkalický sulfid: $2\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--Cl} + \text{K}_2\text{S} \longrightarrow \text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--S--CH}_2\text{--CH}_3 + 2\text{KCl}$
  - s plynným chlorem $\rightarrow$ chlorované sulfidy
- 1) diethylsulfid $\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--S--CH}_2\text{--CH}_3$ – nepříjemně páchnoucí kapalina
  - 2) bis (2-chlorethyl) sulfid; yperit $\text{Cl--CH}_2\text{--CH}_2\text{--S--CH}_2\text{--CH}_2\text{--Cl}$; zpuchýřující bojová chemikálie

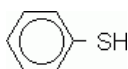
Úkol

- 1) Napište vzorce a) kyselina cyklopentansulfonová, b) 4-aminobenzen-1-sulfonová kyselina
- 2) Napište název sloučeniny a) $\text{H}_2\text{C}=\text{C}=\text{CH--SO}_3\text{H}$, b) (viz níže)
- 3) Napište rovnici sulfonace toluenu (H_2SO_4 , 0°C).
- 4) Napište vzorec a) prop-2-en-1-thiol, b) pentan-1,5-dithiol
- 5) Napište název a) $\text{CH}_3\text{--CH}_2\text{--CHCl--CH}_2\text{--SH}$ b) vzorec (viz níže)
- 6) Napište rovnici reakce přípravy yperitu

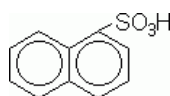
Řešení

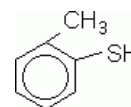
4-sulfanylbenzoová kyselina

benzen-

úkol 2b)

úkol 5b)